

HALVMÅNENS FALL

RUUD

KOOPMANS

FUNDAMENTALISMENS KONSEKVENSER
FÖR DEN MUSLIMSKA VÄRLDEN

fri tanke

ÖVERSÄTTNING: ÖYVIND VÅGEN

Innehåll

Förord	7
1: I fundamentalismens klor	13
2: Varför har demokratin hoppat över den muslimska världen?	63
3: Ofrihetens religiösa rötter	99
4: De muslimska religionskrigen.....	131
5: Den muslimska världens ekonomiska stagnation.....	177
6: Den besvärliga integrationen av muslimska invandrare	215
7: Rädda islam från fundamentalismen	253
Referenser.....	287
Slutnoter	305

Förord

DEN HÄR BOKEN visar hur den muslimska världen – som här definieras som de länder där en majoritet av befolkningen bekänner sig till den muslimska tron – sedan 1970-talet i allt större utsträckning har avvikit från resten av världen när det gäller demokrati, minoriteters rättigheter, politiskt motiverat våld och ekonomisk utveckling. Huvudorsaken till den här krisen som jag identifierar i den muslimska världen är spridningen av en fundamentalistisk tolkning av islam. En tolkning vars rötter kan spåras långt tillbaka i tiden, men som från och med slutet av 1970-talet och framåt har blivit en mäktig kraft i den muslimska världen. Detta beror på en kombination av den politiska utvecklingen i muslimska kärnländer såsom Iran, Saudiarabien och Pakistan samt det ekonomiska bränslet i form av oljeintäkter som gjort det möjligt att sprida den fundamentalistiska ideologin till den muslimska världens mest avlägsna hörn och till slut nå så långt som till de muslimska delarna av Sydostasien och Västafrika. Den här utvecklingen har utlöst massiva invandrar- och flyktingströmmar från länder med muslimska majoritetsbefolkningar. Jag visar hur spridningen av de fundamentalistiska tolkningarna av islam också har satt käppar i hjulet för muslimska invandrares integration i västerländska samhällen.

Bokens tes är absolut inte att det förtvivlade tillstånd som dagens muslimska värld befinner sig i skulle bero på islams oföränderliga egenskaper. Precis som fallet är för andra religioner, är islams heliga skrifter öppna för många tolkningar.

En av dessa tolkningar är att allting som står i dem ska tolkas absolut bokstavligt och är lika tillämpligt på det tjugoförsta århundradet som det var för nästan femtonhundra år sedan. Det kallas för fundamentalism och den återfinns också inom andra religioner. Det är inte islam utan dess fundamentalistiska tolkning som är roten till den kris som den muslimska världen under de senaste femtio åren sjunkit ner i. De som är övertygade om att den fundamentalistiska tolkningen av islam är den enda möjliga tolkningen och därmed representerar den enda »äka« varianten av islam förkunnar i praktiken samma budskap som de mest inbitna fundamentalisterna.

Det finns flera anledningar till att jag kände mig manad att skriva den här boken. Den som ligger närmast till hands är min forskning som sociolog, om svårigheterna när det gäller att integrera invandrargrupper som kommer till Västeuropa från muslimska länder som Turkiet, Marocko och Pakistan. Även om vissa integrationsforskare fortfarande står fast vid att faktorer som kultur och religion är irrelevanta för huruvida integrationen kommer att lyckas eller inte, har jag baserat på min egen forskning – som jag diskuterar i kapitel sex i den här boken – kommit till motsatt slutsats. Många av hindren för en framgångsrik integration av muslimska invandrare är kopplade till religion eller, mer precist, till konservativa och segregationsfrämjande tolkningar av islam. Detta gäller till exempel patriarkala synsätt på kvinnors roll och de relativt stora familjer och det låga kvinnliga arbetsmarknadsdeltagande som är förknippat med detta. Men också den högre graden av social segregation bland många muslimer, vilka i betydligt större utsträckning än andra invandrargrupper fokuserar på den egna gruppen. De här observationerna gjorde mig nyfiken på att undersöka huruvida religiösa faktorer också kan bidra till att förklara bristen på demokrati och ekonomiskt välstånd

liksom den höga våldsfrekvensen inom den muslimska världen. När allt kommer omkring, är det just de orsakerna som har fått och fortfarande får så många muslimer att lämna sina ursprungsländer.

Men det finns också mer personliga orsaker till mitt intresse för det här ämnet, som min egen erfarenhet av den kristna varianten av religiös fundamentalism. När jag var runt sex år gammal, gick mina föräldrar med i en karismatisk-pentekostal kristen församling. Lyckligtvis var de själva inte särskilt fantastiska, men församlingen räknade en del fanatiker i sina led som bannlyste den »djävulska« televisionen från sina hem, bryskt bröt kontakten med oliktankande och avhoppare samt betraktade världen i ljuset av en nära förestående »slutstrid« mellan den »sanna« kristendomens anhängare och ondskans krafter. Församlingens tro på att den yttersta dagen närmade sig gav näring åt en stark kärlek till staten Israel eftersom Uppenbarelseboken i Nya testamentet förutspådde att det avgörande slaget mellan Jesus arméer och djävulens skaror skulle äga rum i Jerusalem. Den här ideologin uppvisar slående likheter med den som formar många muslimska jihadister som också de är övertygade om att den yttersta dagen närmar sig och att dess apoteos kommer att äga rum i Al Quds (som är det arabiska namnet för Jerusalem).

Mina resor har under årtiondenas lopp fört mig till många olika muslimska länder, från Senegal till Indonesien. Till några av de här länderna – såsom Marocko, Egypten och Turkiet (där min fru har sina rötter) – har jag under årens lopp återvänt flera gånger. Jag tror att alla som har observerat den muslimska världens länder under någon längre tid kan bekräfta mitt intryck: mycket har förändrats sedan 1970-talet och det mesta till det sämre. Städer som Istanbul, Kairo och Karachi var på många sätt mer såväl kulturellt som religiöst progressiva, toleranta och

kosmopolitiska för fyrtio år sedan än vad de är idag. Detta gällde förstås framförallt den relativt lilla urbana medelklassen. En mer traditionell och religiös livsstil dominerade i de fattigare stadsdelarna och på landsbygden. Men den religiösa fanatism och intolerans som är så framträdande i många muslimska länder var mycket mindre påtaglig på den tiden.

Men kanske är mitt starkaste motiv för att skriva den här boken den västerländska bildade allmänhetens stora ointresse för det fruktansvärda förtryck av religiösa minoriteter, apostater och ateister samt kvinnor och homosexuella som är legio i stora delar av den muslimska världen. En av de politiska händelser som har gjort störst intryck på mig var när Nelson Mandela möttes av hyllningar på det stora torget, Leidsplein, i Amsterdam den 16 juni 1990, bara några månader efter det att han frigivits från fängelset på Robben Island. Jag stod där tillsammans med 20 000 andra med tårar i ögonen. På 1970- och 1980-talet tog över hela Europa stora människomassor till gatorna och demonstrerade mot den sydafrikanska apartheidregimen. Många bojkottade sydafrikanska produkter såsom apelsiner från Outspan och företag såsom Shell, som gjorde affärer med Sydafrika. Sydafrikanska idrottslag tilläts inte delta i internationella mästerskap och många västeuropeiska universitet kapade banden med landet. I slutändan bidrog trycket till att tvinga ner apartheidregimen på knä.

Jämförelsevis är tystnaden slående när det gäller solidariteten med offren för den muslimska apartheid som i många länder, i shariarättens namn, degraderar kvinnor till andra klassens medborgare, berövar dem vårdnaden om barnen efter skilsmässor och i vissa länder mördar eller fängslar våldtagna kvinnor för att de ägnat sig åt »utomäktenskapligt sex«. Homosexualitet är belagt med dödsstraff i tio muslimska länder och bara i Iran har hundratals personer avrättats för det här »brottet«.

Religiösa minoriteter såsom kristna, yazidier och ateister liksom muslimska minoriteter såsom ahamadiyaner förföljs i många muslimska länder och anklagelser om hädelse har kostat många människor livet. Där västerländska länder – delvis genom invandringen av muslimer – blir mer mångkulturella förvandlar samtidigt religiös rensning den muslimska världen till en allt mer homogen monokulturell öken där bara en enda sanning har något existensberättigande. Men till skillnad från det förra århundradet i fallet med apartheidregimen i Sydafrika och brotten mot de mänskliga rättigheterna i El Salvador, Chile eller Vietnam, ignoreras lidandet i den muslimska världen till stor del. Inget västerländskt universitet har kommit på tanken att bryta alla kontakter med Saudiarabien, Iran eller Pakistan. Qatar utsågs till värdland för 2022 års fotbolls-VM och många ledande fotbollsklubbar sponsras av Golfstaterna. Inga folkmassor strömmar ut på gatorna för att protestera mot den muslimska världens förtryck av kvinnor, homosexuella och religiösa minoriteter. Tvärtom så riskerar alla som uttryckligen tar upp detta – också de som själva kommer från den muslimska världen och därmed vet mycket väl vad de pratar om – att bli brännmärkta som islamofober och anklagas för att förråda sina egna. Jag hoppas att den här boken kan bidra till att bryta den här tystnaden.

Jag skulle vilja tacka Ines Michalowski, Paul Scheffer, Odile Verhaar och Frank de Zwart för deras konstruktiva kommentarer. Trots att de bara har läst en liten del av manuset har jag haft stor nytta av deras skarpsinniga kommentarer också när jag skrivit de övriga kapitlen. Särskilt när det gäller det sista kapitlet hade jag stor hjälp av förslagen från medarbetarna vid min forskningsavdelning vid Wissenschaftszentrum Berlin für Sozialforschung (WZB). Jag tackar Jeyhun Alizade för hans utmärkta bistånd vid insamlingen av den internationella data

som används i denna bok. Min redaktör på C.H. Beck Publishers, Ulrich Nolte, gav mig många hjälpsamma kommentarer och förslag. Mitt största tack går till min fru, Dilek Kurban. Med henne har jag diskuterat nästan varenda aspekt av den här boken in i minsta detalj. Hon är min inspirationskälla och det ideal jag strävar efter att uppnå,

Jag skulle vilja tillägna den här boken till min mor, Mart Porsinck. Vid 89 års ålder följer hon fortfarande den politiska utvecklingen på nära håll och vi samtalar ofta om de frågor som jag skriver om här. Hon har sedan länge lämnat den religiösa fundamentalismen bakom sig, men det har inte förminskat hennes tro. Detta är vad jag önskar också för den muslimska världen.

Berlin, februari 2025

I fundamentalismens klor

Ett ärorikt förflutet

SAMTIDIGT SOM EUROPA stagnerade efter Romarrikets fall blomstrade den muslimska världen som aldrig förr. Under bara ett drygt århundrade efter profeten Muhammeds död år 632 efter Kristus, erövrade de muslimska arméerna ett område som sträckte sig från Iberiska halvön i väster till Pakistan i öster. År 1492 föll det sista muslimska fästet i Spanien, Granada, men vid det laget hade de turkiska osmanerna blivit den dominerande aktören i den muslimska världen. År 1453 hade de erövrat Konstantinopel, Bysantinska rikets huvudstad och näst efter Rom hela kristenhetens allra viktigaste stad. Under de följande århundradena, införlivade osmanerna stora delar av Balkanhalvön och Svartahavsregion i Osmanska riket samt belägrade Wien två gånger (1529 och 1683).

Det var inte bara militärt, utan också ekonomiskt och vetenskapligt, som den muslimska världen under de första århundradena av dess existens förmådde hålla mer än jämna steg med västvärlden. Faktum är att det var forskare i städer som Cordoba, Alexandria och Bagdad som inte bara bevarade en stor del av kunskaperna från den grekiska och romerska antiken till eftervärlden, utan också lade viktiga grunder till, bland andra, de moderna medicinska och matematiska vetenskaperna. I brist på tillgänglig ekonomisk statistik, är urbaniseringsgraden det bästa måttet på ekonomisk utveck-

ling under medeltiden. Urbanisering är bara möjlig när det produceras ett överskott på landsbygden med hjälp av vilket stadsbefolkningarna och de centrala politiska och militära institutionerna kan födas och finansieras. Dessutom är städer ett mått på i hur stor utsträckning handel bedrevs.¹ Mätt med det måttet låg den muslimska världen runt år 800 långt före det kristna Europa. Abbasidkalifatets huvudstad, Bagdad, var den överlägset största staden i hela Europa, Nordafrika och Mellanöstern. Av de åtta största städerna i det området, hörde sju hemma i den muslimska intressesfären – det var bara Konstantinopel som kunde tävla i storlek med de muslimska storstadsområdena. Därefter tyder alla indikatorer på en stadig ekonomisk nergång i den muslimska världen – år 800 var tolv av de tjugo största städerna i det här området muslimska, år 1300 hade motsvarande antal fallit till åtta och år 1800 var bara tre – Kairo, Tunis och Istanbul – av de tjugo största städerna muslimska. Den ekonomiska tyngdpunkten hade först förskjutits till Italien och därefter till Nordvästeuropa.² I och med den industriella revolutionen distanserade Västeuropa sig ytterligare från Osmanska riket, vilket i tilltagande utsträckning krympte under 1800-talet och kollapsade helt efter att ha gått förlorande ur första världskriget. Stora delar av den muslimska världen befann sig nu under västerländskt kolonialstyre. Fransmännen kontrollerade Nord- och Västafrika liksom Syrien och Libanon; briterna Egypten, Irak, Palestina, Jemen och Malaysia samt våra dagars Pakistan och Bangladesh. Nederländerna härskade över världens mest folkrika muslimska land, Indonesien. Av Osmanska riket återstod bara det som utgör vår tids Turkiet.

Hur kunde en civilisation som under sina första århundraden var så avancerad hamna så kapitalt på efterkälken? Den muslimska världens inledande blomstring och dess forna övertag på västvärlden lyfts ofta fram som ett argument för varför

orsakerna till den muslimska världens senare kriser inte gärna kan vara av religiös natur. Resonemanget går ut på att om det var religionen som var orsaken till nergången, så borde saker och ting ha gått snett i den muslimska världen redan från början. En tankegång som kan framstå som övertygande vid första anblicken, men som bortser ifrån det faktum att ideologier och sociala institutioner som är effektiva och kanske rentav progressiva inom ramen för en bestämd världshistorisk kontext endast kan förbli det om de också har förmågan att anpassa sig i takt med att omständigheterna förändras. Ta till exempel det sovjetkommunistiska systemet. Under Lenin och Stalins ledarskap framstod Sovjetunionen länge som en framgångsmodell som levererade högre tillväxttakter än vad de västerländska kapitalistiska ekonomierna förmådde, tvingade ner Nazityskland på knä och införlivade Östeuropa i sin intressesfär. Efter andra världskriget förmådde landet rentav utmana västvärlden teknologiskt och var först med att framgångsrikt skicka upp en satellit (Sputniken) och en människa (Juri Gagarin) i rymden. Men trots de här initiala framgångarna, var den centralstyrda planekonomin samtidigt också orsaken till kommunismens senare nergång. På kort sikt förmådde planekonomin driva igenom industrialiseringen av Sovjetunionen snabbare än vad som hade varit möjligt under en kapitalistisk marknadsekonomi, men längre fram visade sig det stelbenta och hierarkiska systemet vara oförmöget att reagera adekvat på de förändrade världsekonomiska förhållandena.

Inom ramen för den här kontexten talar ekonomer om skillnaden mellan »statisk effektivitet« – en organisatorisk eller samhällelig modell som fungerar i en specifik plats- och tidsbunden kontext – och »dynamisk effektivitet« – en modell som är i stånd att framgångsrikt anpassa sig när de yttre omständigheterna förändras.³ Dynamiskt effektiva system tillhandahåller inte

alltid den mest effektiva lösningen vid varje given tidpunkt – till exempel är beslutsfattandet mer tidskrävande i en demokrati än i en diktatur – men i det långa loppet kommer de visa sig vara överlägsna statistiskt effektiva system. På lång sikt är faktorer som individuell kreativitet, konkurrens och valfrihet av större betydelse för teknisk innovation och det var i brist på dessa som de, till en början framgångsrika, kommunistiska ekonomierna stagnerade. Sålunda förblev Trabant- och Ladabilarnas design och teknik fast i 1950-talet medan resten av världen – inte bara inom bilindustrin – fortsatte att utvecklas. De kommunistiska centralplanerarna visste ännu mindre hur de skulle hantera övergången från en industriell ekonomi till en tjänstebaserad ekonomi – Michael Gorbatjov gjorde förvisso ett försök med sin glasnost och perestrojka, men då var det redan för sent.

Samtida islam är världsreligionernas Trabant eller, för att uttrycka saken mer respektfullt, Sputnik – en god och framgångsrik idé vid tiden för lanseringen, men som numera på grund av sin bristfälliga anpassningsförmåga har hamnat hopplöst på efterkälken. I början erbjöd islam ett antal fördelar som på ett positivt sätt skilde ut religionen från dåtidens kristna västvärld. Genom att konvertera till islam blev underkuvade människor likvärdiga medborgare samtidigt som kristna och judar förvisso fortfarande var andra klassens medborgare, men trots det åtnjöt friheter och rättigheter som muslimer och judar i den kristna världen än så länge bara kunde drömma om. Betänk till exempel den avsevärda skillnaden mellan graden av religiös tolerans i det muslimska al-Andalus* och den efterföljande spanska

* Översättarens anmärkning. al-Andalus (arabiska: سَلْدُنَالَا, al-'Andalūs) är det arabiska namnet som muslimerna döpte områdena de kontrollerade på Iberiska halvön till. Namnet betecknar dels emiratet (750–929), kalifatet i Cordoba (929–1031) och de efterföljande taifa-rikena, dels mer allmänt de områden på halvön som kontrollerades av muslimerna (711–1492).

inkquisitionen, som tvingade judar och muslimer, inklusive de som redan konverterat till kristendomen, att välja mellan påtvingad emigration och att bli brända på bål. Idag är vi vana vid att människor flyr från Mellanöstern till Europa, men fram till och med 1600-talet gick flyktingströmmarna åt det motsatta hållet: judar och kristna grupper som betraktades som kättare sökte en skyddad tillflyktsort i Osmanska riket. Trots alla hänvisningar till den så kallade »judisk-kristna civilisationen« är det en relativt sett mycket sentida omständighet att dagens judar har det bättre i västvärlden än i den muslimska världen.⁴

Inom den muslimska världen fungerade det arabiska språket som ett *lingua franca* och som ett smörjmedel för långdistanshandeln. I islams barndom erbjöd shariarätten, som vi idag betraktar som ett arkaiskt rättssystem, en grad av juridisk förutsägbarhet och kalkylerbarhet för sociala transaktioner som var okänd såväl i arabvärlden före islams inträde som i stora delar av den samtida kristna världen. Också för kvinnor var shariarätten ofta bättre än de samtida alternativ som de kände till och hade erfarenhet av. I stora delar av den muslimska världen var det den muslimska lagen som första gången kodifierade kvinnors rätt till en arvsandel – något som inte alls var självklart i dåtidens Europa – samtidigt som polygami var föremål för åtminstone vissa villkor och restriktioner. Dessutom tillämpades shariarätten inte bara på alla trosbröder och trossysstrar, utan begränsade även de politiska härskarnas korruption och godtycke. Att många människor välkomnade islam på den tiden är därför inte det minsta överraskande. Av samma skäl föredrar både kvinnor och män i länder som Somalia och Afghanistan än idag shariarätten framför de andra alternativ som de känner till och har erfarenhet av: laglöst plundrande krigsherrar eller självberikande diktatorer. Precis som den turkisk-amerikan-ske statsvetaren Ahmet Kuru har påvisat, kännetecknades den

muslimska världen under de första århundraden av sin existens, ungefär fram till och med 1000-talet, inte alls av den starka sammansmältning av religion och stat som sedan dess har blivit ett av de främsta hindren för framsteg och utveckling. I kombination med framväxten av ett »textbaserat, bokstavstroget förhållningssätt till den sunnimuslimska rättsvetenskapen« kom den sammansmältningen av stat och religion att resultera i att den muslimska världens anpassningsförmåga eroderades samtidigt som dess juridiska och institutionella grundvalar fossiliserades.«⁵

Faktorer som förlorad fornstor ära och förödmjukande krigsförluster, utländsk ockupation och ekonomiskt beroende kan leda till kritisk självreflektion och reformsträvanden. Det var precis också vad som hände efter det Osmanska rikets sammanbrott. I alla fall bland de välutbildade eliterna. Mustafa Kemal Atatürks radikala brott med allt som ens påminde om Turkiets muslimska förflutna – kalifatet, shariarätten, det arabiska alfabetet, den muslimska kalendern och så vidare – är det mest välkända exemplet. Där Atatürk förbjöd bärandet av den muslimska huvudduken inom skolväsendet och den offentliga förvaltningen, gick näst siste shahen av Persien, Reza Pahlavi (far till Mohammad Reza, den siste shahen) ett steg längre 1936 och förbjöd huvudduksbärandet helt och hållet. Såväl Atatürk som Reza Pahlavi förbjöd män att bära traditionella huvudbonader och tillät endast hattar av västerländskt snitt. Den här ovanifrån påbjudna västerlandiseringen fick dock högst begränsat genomslag bland den illitterata majoritetsbefolkningen. Faktum är att den snarare väckte motstånd bland många, eftersom Atatürk, shahen och de nya härskarna i Irak, Syrien och Egypten (som vann självständighet 1932, 1946 respektive 1954) tillämpade många västerländska seder och bruk, men utan att införa liberal demokrati. Till exempel använde Atatürk

våld för att kväsa protester i olika städer mot »1925 års hattlag«, med dussintals dödsoffer som följde. En muslimsk jurist dömdes till döden genom hängning för att ha gett ut en pamflett med titeln: Västerlandsimitationen och hatten.⁶ De auktoritära former som moderniseringen och västerlandiseringen antog hängde ihop med den olyckliga omständigheten att 1920-talets och 1930-talets kris i den muslimska världen sammanföll med en demokratikris i västvärlden, där inte demokrater utan totalitära regimer som de som anfördes av Mussolini, Hitler och Stalin framstod som de mest framgångsrika förebilderna. Senare, under kalla krigets dagar, kunde auktoritära härskare mobilisera utländskt ekonomiskt och militärt stöd genom att ansluta sig till antingen det amerikanska eller sovjetiska lägret.

Enkom den här geopolitiska kontexten räcker dock inte för att förklara varför den muslimska världen så här långt har misslyckats med att uppnå vad stora delar av den icke-muslimska världen har lyckats med under de senaste femtio åren. Den muslimska världen var ju trots allt inte ensam om att vara ekonomiskt och politiskt beroende och samtidigt i behov av att ansluta sig till en västerlandsdominerad modernitet. Latinamerika och de icke-muslimska delarna av Afrika och Asien led också av supermaktstrivaliteten under det kalla kriget – tänk till exempel på Korea, Vietnam eller Chile. För femtio år sedan utgjorde demokratierna en liten minoritet, idag är en klar majoritet av de icke-muslimska länderna demokratier. Syd- och Östeuropa, de flesta central- och sydamerikanska länder, Sydafrika och ostasiatiska länder som Taiwan och Sydkorea har alla framgångsrikt genomfört övergången till demokrati. Under samma period har antalet demokratier i den muslimska världen, som redan i utgångsläget utmärkte sig negativt jämfört med resten av världen, bara fortsatt att minska (se kapitel två). För femtio år sedan var tillståndet för religiösa minoriteters, kvinnors

och homosexuellas rättigheter dåligt i många delar av världen. Idag åtnjuter muslimer, med några undantag såsom Kina och Myanmar, ett större mått av religiös frihet i icke-muslimska länder än vad de gör i själva den muslimska världen. Detta gäller särskilt om de tillhör en annan inriktning av islam än den lokala majoritetsinriktningen. För att inte tala om icke-muslimska religiösa minoriteters eller icke-troendes rättigheter. När det gäller kvinnors och HBTQI-personers rättigheter återstår mycket att göra i hela världen, men där framsteg ändå har gjorts i de flesta andra länder, har situationen i den muslimska världen snarare stagnerat eller rentav försämrats (se kapitel tre).

För bara drygt femtio år sedan plågades inte den muslimska världen i någon nämnvärt större utsträckning än resten av världen av inbördeskrig och politiskt motiverat våld; idag finns det knappt ett inbördeskrig i världen där inte muslimer är inblandade, och det globala antalet terrorattacksrelaterade dödsoffer har skjutit i höjden i och med framväxten av jihadistiska grupperingar såsom al-Qaida, Muslimska staten (IS) och Boko Haram (se kapitel fyra). Trots att delar av den muslimska världen gynnas av omfattande oljeintäkter, har den muslimska världens relativa ekonomiska välbefinnande jämfört med resten av världen fallit dramatiskt under de senaste femtio åren (se kapitel fem). I och med utvandringen av miljontals muslimer, som sökt efter ett bättre liv någon annanstans, har den muslimska världens problem också gjort sig gällande i invandringsländerna i västvärlden. Våldet mot icke-troende och islamkritiker, hatet mot judar och homosexuella samt kvinnoförtrycket skördar numera sina offer också i invandringsländerna, om än i mycket mindre skala än i själva den muslimska världen. Dessutom presterar migranter från muslimska länder sämre än migranter från andra länder när det gäller nästan alla integrationsrelaterade mått. Orsakerna till det senare är i stort sett desamma som de

underliggande faktorerna bakom den dramatiska situationen i de muslimska ursprungsländerna (se kapitel 6).

I den här boken driver jag tesen att huvudanledningen till varför den muslimska världen under de senaste femtio åren har stagnerat, eller i vissa fall rentav förfallit till barbari, är den muslimska religiösa fundamentalismens uppgång. Precis som den ovanifrån påbjudna västerlandiseringspolitiken, var fundamentalismen en reaktion på den muslimska världens förödmjukelse genom Osmanska rikets fall och den smärtsamma insikten om att västvärlden, som man, till en början fullt motiverat, under århundraden hade sett ner på, nu hade sprungit ifrån den muslimska världen på alla kanter. Fundamentalisternas diagnos och förslag på lösning var den exakta motsatsen till det som förespråkades av sekulära ledare som Reza Shah och den egyptiske presidenten Gamal Abdel Nasser. Enligt egyptierna Hassan al-Banna, som grundade Muslimska brödraskapet 1928, och Sayyid Qutb, Muslimska brödraskapets chefsideolog, bottnade orsaken till den muslimska världens eftersläpning inte i den västerländska kulturens överlägsenhet, utan i det faktum att den hade vänt sig bort från det ursprungliga och sanna islam. Det var inte genom att tillägna sig västerländska idéer om sekularism, jämlikhet mellan könen, nationalism, demokrati eller kommunism, utan enbart genom att radikalt avvisa dessa och återvända till islams rötter som den förlorade fornstora äran kunde återställas. I takt med att framgångarna för sekulära regimer som försökte kopiera den västerländska framgångsformeln med kapitalistiska, kommunistiska eller nationalistiska medel uteblev, något som om inte annat blev smärtsamt tydligt genom serien av arabiska nederlag mot Israel, vann den religiösa fundamentalismen mark.